

LASY DLA LUDZI! NAJWAŻNIEJSZE CELE MIĘDZYNARODOWEGO ROKU LASÓW W POLSCE

Marian Pigan

WSTĘP

Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych ogłosiło rok 2011 Międzynarodowym Rokiem Lasów. Decyzję o obchodach podjęto w 2006 roku na 61. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku. Przyjęto wówczas rezolucję, w której wyrażono przekonanie, że lasy i trwale zrównoważona gospodarka leśna mogą przyczynić się do realizacji ogólnej idei zrównoważonego rozwoju na świecie.

W dokumencie wezwano wszystkie państwa ONZ, organizacje rządowe, pozarządowe i odpowiednie instytucje do podjęcia wspólnych działań mających na celu informowanie o wielkiej wartości lasów, a także o ogromnych kosztach społecznych, gospodarczych i ekologicznych wynikających z ich utraty.

Lasy pokrywają 31% powierzchni łądów, a 36% powierzchni lasów to lasy pierwotne o składzie gatunkowym zbliżonym do naturalnego. Żyje w nich 80% organizmów łądowych. Lasy pełnią ważną rolę w środowisku przyrodniczym zarówno w skali lokalnej, jak i globalnej, ponieważ:

- wzbogacają powietrze w tlen,
- pochłaniają dwutlenek węgla (gaz cieplarniany),
- łagodzą amplitudy temperatury powietrza i gleby,
- magazynują wodę i spowalniają jej spływ powierzchniowy,
- przeciwdziałają erozji gleb,
- dostarczają pożywienia zwierzętom dziko żyjącym i są miejscem ich bytowania.

Dla 300 milionów ludzi las stanowi schronienie, a 1,7 miliarda ludzi ma pracę dzięki zasobom leśnym. Niemal 30% tych zasobów wykorzystuje się w przemyśle. Istnieje więc ścisły związek między dobrą kondycją lasów, zdrowym środowiskiem i dobrobytem ludzi. Dlatego główne hasło obchodów „Lasy dla ludzi” (*Forests for people*) i logo obchodów zawierają przesłanie do społeczności międzynarodowej informujące o zależności między lasami a ludźmi.

Symbolem obchodów jest drzewo. W jego centralnej części wrysowano sylwetkę człowieka. Jest ona otoczona ikonami symbolizującymi korzyści, które czerpiemy z lasu. Z jednej strony lasy są nam niezbędne do życia i przetrwania naszej cywilizacji, a z drugiej strony – od nas zależy ich dobry stan i trwałość.

Do światowych obchodów Międzynarodowego Roku Lasów aktywnie włączyła się Polska. Organizacje rządowe, pozarządowe i różne instytucje, a przede wszystkim Lasy Państwowe przygotowały wiele imprez i wydarzeń, których zadaniem jest kształtowanie w ludziach świadomości znaczenia lasów w naszym życiu. Główny cel akcji to przekazanie jak najwięcej wiedzy o stanie polskich lasów,

gospodarowaniu nimi i możliwościach korzystania z nich. Informacje, które mają trafić do społeczeństwa pogrupowano tematycznie i opatrzone hasłami tak, aby precyzyjnie, jasno i fachowo przekazać, że:

- lasów w Polsce przybywa,
- polskie lasy są dostępne dla każdego,
- lasy chronią życie,
- las daje pracę,
- drewno jest surowcem odnawialnym i ekologicznym.

LASÓW W POLSCE PRZYBYWA

Stale zwiększa się powierzchnia polskich lasów, podobnie jak na całym kontynencie europejskim. Na mieszkańca naszego kraju przypada 0,24 ha lasu. Wartość ta jest nieco mniejsza od średniej europejskiej wynoszącej 0,34 ha lasu na mieszkańca. Mimo to, Polska posiadająca 9 mln ha lasów zajmuje czwarte miejsce w Europie pod względem ich powierzchni - po Francji, Niemczech i Ukrainie.

Od zakończenia II wojny światowej w Polsce przybyło 2,5 mln ha lasów. Zwiększyła się lesistość Polski, czyli udział powierzchni lasów w ogólnej powierzchni kraju. W 1945 roku lesistość wynosiła 21%, a obecnie wynosi ponad 29%. W „Krajowym programie zwiększania lesistości” realizowanym od 1995 roku przewidziano wzrost lesistości do 30% w 2020 roku i do 33% w 2050 roku.

Zwiększają się również krajowe **zasoby drzewne** i zasobność drzewostanów. Zasoby drzewne, czyli zapas drewna na pniu (miąższość wszystkich drzew w lesie), wynoszą 2,3 mld m³, podczas gdy w 1967 roku stanowiły jedynie 1 mld m³. Ciągłe rośnie **zasobność drzewostanów** - wskaźnik pokazujący jaka objętość zasobów drzewnych przypada na 1 ha. Obecnie wynosi on 260 m³/ha. Od 2001 roku w Polsce średnio rocznie pozyskuje się około 55% masy drzewnej przyrastającej w ciągu roku. Wskaźnik ten świadczy o ustabilizowaniu się poziomu pozyskania drewna znacznie poniżej potencjalnych możliwości produkcyjnych lasów.

Wartości tych przykładowych wskaźników świadczą o prowadzeniu zrównoważonej gospodarki leśnej i dbałości o lasy. Jest to zasługa Lasów Państwowych, ponieważ w ich zarządzaniu jest prawie 80% powierzchni polskich lasów.

Zgodnie z ustawą o lasach z 1991 roku właściciele lasów są zobowiązani do trwałego ich utrzymywania i zapewnienia ciągłości ich użytkowania. Oznacza to, że:

- w ciągu pięciu lat po usunięciu drzewostanu trzeba wprowadzić nowe uprawy leśne;
- wycinka prowadzona ze względów hodowlanych i ochronnych nie może uszczuplić powierzchni leśnej.

W ten sposób jest realizowane jedno z głównych założeń polityki leśnej państwa. Informowanie społeczeństwa o tym to bardzo ważne zadanie wobec powszechnego przekonania, że lasów nam ubywa.

POLSKIE LASY SĄ DOSTĘPNE DLA KAŻDEGO

Lasy stanowią dobro publiczne i na wiele sposobów służą polskiemu społeczeństwu. Ustawa o lasach gwarantuje nam dostęp do lasów i korzystanie z nich,

ale również nakazuje respektowanie ograniczeń wynikających z dbałości o stan lasów i ich ochronę. Zapis o powszechnej dostępności lasów wywodzi się z polskiej tradycji. Dlatego Lasy Państwowe, jako gospodarz większości polskich lasów, przywiązują dużą wagę do rozwijania leśnej turystyki i rekreacji, a także edukacji przyrodniczoleśnej.

W polskich lasach możemy wypoczywać, obserwować przyrodę, zbierać grzyby, zioła i owoce runa leśnego. W lesie można aktywnie spędzać czas, wędrując, uprawiając jogging, nordic walking, jeżdżąc na rowerze lub konno, a zimą na nartach biegowych. Warto także zrelaksować się, podglądając zwierzęta leśne z kamerą lub aparatem fotograficznym.

Coraz większym powodzeniem cieszy się leśna turystyka zorganizowana polegająca na zwiedzaniu z przewodnikiem – zazwyczaj leśnikiem – obszarów trudno dostępnych dla turysty indywidualnego. W czasie takich wypraw można wiele dowiedzieć się o roślinności leśnej i o zwyczajach dzikich zwierząt, a niejednokrotnie zobaczyć je w ich naturalnym środowisku.

Rozwijanie turystyki leśnej wiąże się ze zorganizowaniem odpowiedniej infrastruktury, która zachęca do przebywania w lesie i jednocześnie chroni las przed nadmiernym wpływem cywilizacji. W związku z tym Lasy Państwowe wytyczyły dla turystów 22 tys. km szlaków pieszych, 21 tys. km szlaków rowerowych i 3 tys. km szlaków konnych. Przy drogach publicznych prowadzących przez lasy wyznaczono parkingi śródleśne i wiele miejsc do parkowania. Lasy Państwowe dysponują bazą noclegową liczącą ponad 4 tys. miejsc w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych, kwaterach myśliwskich i pokojach gościnnych. Na wielu obszarach, szczególnie atrakcyjnych pod względem turystycznym przygotowano pola biwakowe i obozowiska wyposażone w wiaty, miejsca na ogniska i zaplecza sanitarne.

O dostępności bazy noclegowej można dowiedzieć się ze strony internetowej Lasów Państwowych (www.czaswlas.pl). Znajdują się tam również informacje o licznych ośrodkach edukacji leśnej i leśnych ścieżkach dydaktycznych. Rozwijanie turystyki w lasach ściśle wiąże się z prowadzeniem działalności edukacyjnej, ponieważ tylko świadomie poznający przyrodę turysta nie będzie jej zagrożał. Dlatego leśnicy przygotowują atrakcyjne spotkania dla wszystkich chętnych, a także lekcje dla dzieci i młodzieży.

Funkcja edukacyjna lasów jest również realizowana dzięki udostępnianiu obiektów zabytkowych i zieleni zabytkowej. W gestii Lasów Państwowych znajduje się około 200 obiektów, które niegdyś były miejscami wypoczynku wśród zieleni, zaprojektowanymi z wielką pieczołowitością. Wśród takich obiektów są arboreta, parki krajobrazowe, parki naturalistyczne i zadrzewienia, a także ogrody. Wiele z nich funkcjonuje do dziś i są tak rozbudowywane, aby mogły służyć kolejnym pokoleniom.

LASY CHRONIĄ ŻYCIE

W porównaniu z lasami innych regionów Europy, polskie lasy są uznawane za niezwykle bogate pod względem różnorodności biologicznej. Jest to opinia wielu ekspertów, również zagranicznych. W ekosystemach leśnych Polski żyje około 65% wszystkich gatunków spotykanych w naszym kraju. Ponad 60% gatunków krę-

gowców, 80% gatunków grzybów i większość mchów, paproci, skrzypów i widłaków oraz wielka grupa roślin kwiatowych i owadów bytuje wyłącznie w lasach lub jest z nimi związana.

Takie bogactwo zachowało się dzięki pracy wielu pokoleń leśników, którzy dbają o przyrodę, wiedząc, że jest ona niezbędna do życia na Ziemi. Na obszarach zarządzanych przez Lasy Państwowe znajduje się ponad 1 tys. rezerwatów przyrody, 11 tys. pomników przyrody, 1 tys. użytków ekologicznych, setki stanowisk dokumentacyjnych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, 3 tys. stref ochronnych utworzonych w celu zachowania ostoi zwierząt, a także 120 parków krajobrazowych, chroniących walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne.

Niemal połowa powierzchni lasów zarządzanych przez Lasy Państwowe to lasy ochronne, w których obowiązują szczególne zasady gospodarowania. Najwięcej takich lasów wyznaczono w celu zwiększania retencji wód. Znaczną część stanowią lasy, zwane zielonymi płucami, otaczające duże aglomeracje. Ważną rolę odgrywają lasy górskie, które regulują stosunki wodne, chronią stoki przed erozją i gleby przed degradacją, oraz lasy porastające wydmy nadmorskie i śródlądowe.

Bardzo ważną formą ochrony różnorodności biologicznej jest europejska sieć Natura 2000. Włączono do niej 38% gruntów zarządzanych przez Lasy Państwowe. W ten sposób specjalną ochroną objęto wiele siedlisk i gatunków ptaków. Natomiast oryginalne inicjatywy Lasów Państwowych podejmowane w celu zachowania lub odtwarzania zagrożonych gatunków to m.in. programy: zachowania leśnych zasobów genowych, restytucji jodły w Sudetach Zachodnich, restytucji cisa i reintrodukcji głuszca.

Wszystkie działania związane z ochroną lasów i zachowaniem różnorodności biologicznej wpisują się w trendy ogólnoświatowe i są spójne z prawem ochrony środowiska Unii Europejskiej.

LAS DAJE PRACĘ

W sumie w Polsce ponad 370 tys. osób pracuje w branżach gospodarki związanych z leśnictwem. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe zatrudnia 25 tys. pracowników, 50 tys. osób prowadzi działalność gospodarczą związaną bezpośrednio z lasem, a 300 tys. osób pracuje w branżach związanych z leśnictwem i przemysłem drzewnym. Gospodarka leśna i przemysł drzewny mają znaczący wymiar ekonomiczny – drewno, a przede wszystkim produkty drzewne stanowią ponad 5% wartości polskiego eksportu.

Oprócz drewna z lasów pozyskuje się grzyby, owoce runa leśnego, zioła, choinki ze specjalnych plantacji oraz zwierzynę. Dla wielu społeczności wiejskich zatrudnienie w leśnictwie i korzystanie z leśnych produktów ubocznych są dodatkowymi źródłami utrzymania.

DREWNO JEST SUROWCEM ODNAWIALNYM I EKOLOGICZNYM

Spośród gospodarczych funkcji lasów najważniejsza jest produkcja drewna – surowca dla przemysłu drzewnego, budulca, a także materiału opałowego, przede

wszystkim w biedniejszych regionach kraju. Drewno ma ogromną liczbę zastosowań, szacowaną na ponad 30 tys. Jako materiał naturalny, w pełni odnawialny i przyjazny człowiekowi jest trudne do zastąpienia.

Zasoby drewna nie wyczerpują się, jeśli prowadzi się zrównoważoną gospodarkę leśną. Można je bowiem odbudować w relatywnie krótkim czasie. W wypadku wielu gatunków jest to długość życia człowieka. Produkcja drewna nie obciąża środowiska, gdyż z jednej strony tkanka roślinna przyrasta dzięki procesowi fotosyntezy, a z drugiej drewno ulega naturalnemu rozkładowi, stanowiąc środowisko życia i źródło pokarmu wielu organizmów. Ponadto rozsądne pozyskiwanie drewna nie wpływa negatywnie na środowisko, tak jak eksploatacja wielu surowców mineralnych.

W czasie obchodów Międzynarodowego Roku Lasu, poza promocją walorów drewna, niezwykle istotny jest przekaz, że o wielkości pozyskania drewna w Polsce nie decydują względy komercyjne, lecz potrzeby hodowlane, m.in. konieczność regulowania struktury zasobów leśnych i ochronne wymogi sanitarne. Nadrzedną zasadą przy planowaniu gospodarki drzewnej jest zasada trwałości lasów i zwiększania ich zasobów.

PODSUMOWANIE

Przedstawione pokrótce działania podjęte przez Lasy Państwowe są realizacją społecznej, informacyjnej i edukacyjnej wizji obchodów Międzynarodowego Roku Lasów wyrażonej w rezolucji ONZ. Lasy Państwowe zainaugurowały Rok wspólnym sadzeniem lasu w Nadleśnictwie Jabłonna, w którym uczestniczyli politycy, leśnicy, przedstawiciele nauki i samorządowcy. W całej Polsce przygotowano wiele imprez, np. „Leśnicy dla stolicy”, Dolnośląski Festiwal Leśny „Lasy dla ludzi” i Leśny Festyn w Łodzi. Podobne akcje odbywają się w wielu mniejszych miejscowościach. Dzięki różnym pokazom, warsztatom i konkursom, mają one charakter informacyjny i edukacyjny, jak choćby „Leśne puzzle” – zabawa dla dzieci organizowana w kilku miastach.

Lasy Państwowe są współorganizatorem i uczestnikiem różnych wydarzeń. Są to m.in.: Festyn „Arka dla Ziemi”, Dzień Ziemi, Piknik Naukowy – największa w Europie impreza plenerowa popularyzująca naukę, Ursynalia Warsaw Student Festival – coroczna impreza studencka przygotowywana z wielkim rozmachem w kampusie SGGW na warszawskim Ursynowie.

Wszystkie takie działania to dobra okazja, aby uświadamiać ludziom, że polskich lasów przybywa i poprawia się ich stan zdrowotny, oraz przypominać, że lasy pełnią wiele funkcji środowiskotwórczych, społecznych i produkcyjnych. Dlatego – jak powiedziała Jan McAlpine, dyrektorka Sekretariatu ONZ ds. Lasów: „Spoczywa na nas odpowiedzialność za działania na rzecz lasów i wszystkich gatunków roślin i zwierząt, których życie zależy od lasów”.

Literatura

www.czaswlas.pl

LASY DLA LUDZI! NAJWAŻNIEJSZE CELE MIĘDZYNARODOWEGO ROKU LASÓW. **Streszczenie:** Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych ogłosiło rok 2011 Międzynarodowym Rokiem Lasów (MRL). Decyzję o obchodach podjęto w 2006 roku na 61. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku. Przyjęto wówczas rezolucję, w której wyrażono przekonanie, że lasy i trwale zrównoważona gospodarka leśna mogą przyczynić się do realizacji ogólnej idei zrównoważonego rozwoju na świecie. Lasy Państwowe w 2011 roku były współorganizatorem i uczestnikiem wielu wydarzeń w ramach MRL. Wszystkie podjęte działania były dobrą okazją, aby uświadamiać ludziom, że polskich lasów przybywa i poprawia się ich stan zdrowotny oraz przypominać, że lasy pełnią wiele funkcji środowiskotwórczych, społecznych i produkcyjnych. Informacje, które trafiły do społeczeństwa pogrupowano tematycznie i opatrzone hasłami tak, aby precyzyjnie, jasno i fachowo przekazać, że: (1) Lasów w Polsce przybywa, (2) Polskie lasy są dostępne dla każdego, (3) Lasy chronią życie, (4) Lasy dają pracę, (5) Drewno jest surowcem odnawialnym i ekologicznym.

Słowa kluczowe: Lasy Państwowe, Międzynarodowy Rok Lasów

FORESTS FOR THE PEOPLE! KEY OBJECTIVES OF THE INTERNATIONAL YEAR OF FORESTS. **Abstract:** The United Nations General Assembly declared 2011 the International Year of Forests (IYF). The decision of the celebration was taken in 2006 at the 61st UN General Assembly session in New York. Then adopted was a resolution which expressed the belief that sustainable forests and sustainable forest management can contribute to the overall concept of sustainable development in the world. National Forests in 2011 was co-organizer and participant in many events in the IYF. All actions undertaken were a good opportunity to educate people that the Polish forests are growing and improving their health status and remind that the forests have many environmental, social, and productive functions. The information that ended up in society were grouped thematically in order to accurately communicate clearly and professionally, that: (1) Forests in Poland are multiplying, (2) Polish forests are accessible to everyone, (3) Forests protect life, (4) Forests provide jobs, (5) Forest is a renewable and ecological resource.

Keywords: National Forests, the International Year of Forests

Dr inż. Marian Pigan

Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych
sekretariat@lasy.gov.pl